

સમયસાર ગાથા ૫૦ થી ૫૫. સંસ્થાન સુધી આવ્યું છે.

શું કહે છે જરી ઝીણી વાત છે. આ શરીરનો જે આકાર છે ને સંસ્થાન એ જડની પર્યાય છે. દ્રવ્ય પદાર્થ એનો કોઈ પ્રદેશત્વ આદિ ગુણ છે એની આ આકૃતિ એની એ પર્યાય છે. એ દ્રવ્ય ગુણ ને પર્યાય ત્રણ ભિન્ન છે. આત્મામાંથી એ ત્રણેય ભિન્ન છે. પુદ્ગલ છે જડ દ્રવ્ય એનો ગુણ ને એની આ પર્યાય આકાર, સંસ્થાન એ આત્માથી ભિન્ન છે. ક્યારે ? અનુભવ થાય ત્યારે. ભગવાન આત્મા દ્રવ્ય છે, એમાં આનંદ જ્ઞાન આદિ ગુણ છે, એની અનુભૂતિ થાય, એના દ્રવ્ય સ્વભાવની સન્મુખ થઈને આનંદનો અનુભવ થાય એ અનુભૂતિ એ પર્યાય છે. આત્મ દ્રવ્ય છે એના જ્ઞાન આનંદ આદિ ગુણ છે, એનો અનુભવ છે એ પર્યાય છે. એ પર્યાય જ્યારે અનુભૂતિ થાય ત્યારે તે જડના આકારની પર્યાય ભિન્ન છે, એમ જાણવામાં આવે છે. આહા ! આવી વાત છે. સમજાય છે કાંઈ ? એ છ સંસ્થાન છે. સમુચ્ચય મુકી દઈએ છીએ. સમચતુરસ્ત્ર, ન્યગ્રોધ, સ્વાતિક, કુબ્જક, વામન તથા હુંડક એ બધુંય જીવને નથી.

ભગવાન ! આહાહા ! આ શરીરના આકાર નાકના ને ઈન્દ્રિયના ને એ બધા આકારો જડની પર્યાય છે કહે છે. શરીરના દેખાયને આકાર ? પાછળ શરીરના આકાર, આમ મોઢા આગળના આકાર આ બધા જડની પર્યાય છે. એ અજીવની પુદ્ગલદ્રવ્યનાં ગુણની પર્યાય છે ઈ, એનાથી ભગવાન આત્મા ભિન્ન છે, એમ ક્યારે કહેવાય ? વસ્તુ છે ભગવાન આત્મા એનાથી તો એ ભિન્ન છે, પણ એ ભિન્ન ક્યારે કહેવાય ? ભગવાન આત્મા અંતરસ્વભાવ શુદ્ધ ચૈતન્યઘન એની પર્યાય અનુભૂતિ થાય ત્યારે તે અનુભૂતિથી ભિન્ન છે તેમ ભેદજ્ઞાન સાચું થાય. ઝીણી વાત છે ભાઈ ! આ શરીરના આકાર દેખાય છે ને ભિન્ન ભિન્ન આકાર આ આ આમ પાછળ બધું આમ એ બધા જડનાં આકાર છે. એ જડના આકાર એ જડના ગુણની પર્યાય છે.

એ ભગવાન આત્માનો ગુણેય નહિ, એની પર્યાયેય નહિ. આવો ભગવાન આત્મા સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ એના દ્રવ્ય અને ગુણને અનુસરીને જે નિર્મળ વીતરાગી અનુભૂતિ પર્યાય થાય ત્યારે તેને એનાથી આ ભિન્ન છે એમ જણાય.

એક બોલ છે સમુચ્ચય કરી નાખ્યો.

બીજો, સંહનન, (આઠમાં) છે ? સંહનન એટલે હાડકાની મજબુતાઈ એ પણ જડ ગુણની એક પર્યાય છે. આ મજબુતાઈ હાડકાની, એ છ પ્રકારની છે. આહાહાહા ! એ પણ એક જડ ગુણની આકૃત્તિની એ જાતની પર્યાય છે. તો એ જડ દ્રવ્ય, જડ ગુણ ને જડની પર્યાય, એનાથી ભગવાનના દ્રવ્ય ગુણ પર્યાય ભિન્ન છે. આવી વાત છે. એ દ્રવ્ય ચૈતન્ય ભગવાન અંતરમાં અનંત જ્ઞાન આનંદ આદિ ગુણો, કાલ આવ્યું 'તું ને બપોરે નહિ ? ચૈતન્ય લોક, તેમાં અનંત પ્રકારના ગુણો તે દર્શનીય છે, તે દેખવા લાયક છે, તેને દેખે. ભગવાન આત્મામાં અનંત અનંત પ્રકારના ગુણો છે, એ ગુણની પર્યાય અનુભૂતિ એ એની પર્યાય કહેવાય છે. જેની ત્રિકાળી જ્ઞાયક સ્વરૂપ ભગવાન એ આનંદનો સાગર આત્મા એની સન્મુખ થઈને જે અનુભૂતિ સમ્યગ્દર્શન અને અનુભવ થાય તેને અહીંયા ધર્મ કહે છે, તે ધર્મની પર્યાયથી જડની પર્યાય ભિન્ન છે. આટલી શરતું આટલી.

ભગવાન મારગ એવો છે અનંતકાળથી આ રખડે છે દુઃખી છે દુઃખી. આહાહા ! બહારના પદાર્થની હોંશુ હરખ એ મિથ્યાભ્રમ છે. અંતર પદાર્થને અંતર આનંદની વિસ્મયતા એવો જે આશ્ચર્યકારી ચૈતન્ય ચમત્કાર એને અવલંબીને જે અનુભૂતિ થાય તેને અહીંયા ધર્મ કહે છે, તેને અહીંયા જીવદ્રવ્યની પર્યાય કહે છે, તેને એ અનુભૂતિથી જડની પર્યાય સંહનન આદિ ભિન્ન છે. કોઈ કહે કે વજનારાય સંહનન હોય તો કેવળજ્ઞાન થાય (શ્રોતા:- ના પાડે છે) હૈં ? એમ નથી ભાઈ. એ હો, પણ એને લઈને કેવળજ્ઞાન થાય એમ નથી. કેમકે જ્ઞાનની પર્યાયથી સંહનનની મજબુતાઈની પર્યાય તદ્દન ભિન્ન છે. એ ભિન્નને કારણે અહીંયા કેવળજ્ઞાન થાય એવું સ્વરૂપ નથી. કેવળજ્ઞાન તો ભગવાન આત્મા, ચૈતન્યના ચમત્કારના સ્વભાવથી અદ્ભૂતા અદ્ભૂત સ્વભાવથી ભરેલ, તેને અવલંબે કેવળજ્ઞાન થાય એ આત્માની પર્યાય છે. આત્મા દ્રવ્ય છે, જ્ઞાન ગુણ છે, કેવળજ્ઞાન એની પર્યાય છે. એ પર્યાયથી આ જડની પર્યાય ભિન્ન છે. આહાહા ! આવી વાત છે એ સમુચ્ચય લીધો છે.

હવે આંહી નવમો બોલ લેવો છે. “જે પ્રીતિરૂપ રાગ છે”. જે અંદરમાં દેવગુરુશાસ્ત્રની ભક્તિનો ભાવ, પંચપરમેષ્ઠિના સ્મરણનો ભાવ એ બધો શુભરાગ છે. કેમકે એ રાગ પરદ્રવ્યના લક્ષે થાય છે, એ આત્માની ચીજ નથી. યાહે તો પંચમહાવ્રતનો રાગ, યાહે તો પરની દયા પાળવાનો રાગ, પણ એ રાગ છે, એ આત્માના સ્વરૂપની હિંસા છે. એ પ્રીતિરૂપ રાગ, શરીરનો પ્રેમ હો કે સ્ત્રીનો પ્રેમ હો, આબરુનો પ્રેમ હો કે દેવગુરુ ને શાસ્ત્રનો પ્રેમ હો, એ બધો રાગ છે. ભગવાન આત્માના આનંદનો પ્રેમ છોડી અને જે આ પરના પ્રેમમાં દોરાઈ જાય છે. આહાહાહા ! સમજાય છે કાંઈ ? વાત તો જુદી જાત છે પ્રભુ !

આત્મા અતીન્દ્રિય આનંદ સ્વરૂપ પ્રભુ, એમાં જેટલો પરના સંગે રાગ થાય, યાહે તો દેવગુરુ ને શાસ્ત્ર પ્રત્યેનો પ્રેમ પણ એ રાગ છે. આહાહા ! એ રાગ તે બધોય જીવને નથી, ભગવાન આત્મામાં એ રાગ નથી. રાગનો વિકલ્પ જે છે, યાહે તો ગુણી ભગવાન આત્મા અને

અનંત પ્રકારના ગુણો એવો ભેદનો વિકલ્પ ઊઠે એ પણ રાગ છે, એ રાગ જીવમાં નથી. છે ? “કારણકે તે પુદ્ગલ દ્રવ્યના પરિણામમય હોવાથી” એ રાગ છે એ પુદ્ગલદ્રવ્યની પર્યાયમય હોવાથી, પુદ્ગલદ્રવ્યની સાથે અભેદ છે. આહાહાહા ! આવી વાત આકરી પડે જગતને.

ભગવાન આત્મા, એ રાગની પુદ્ગલમય પર્યાય છે, પરની દયાનો ભાવ એ પણ રાગ છે, એ રાગ તો પુદ્ગલ પરિણામમય છે એમ કહે છે. છે તો એની પર્યાયમાં, પણ કોઈ એવો એનો સ્વભાવ નથી. જીવના અનંત ગુણો છે, ભગવાન આત્મામાં અનંતા અનંતા અનંતા અનંતગુણા ગુણો છે પણ કોઈ ગુણ વિકાર કરે એવો કોઈ ગુણ નથી. એથી ભગવાન આત્મા અનંત ગુણનો સાગર પ્રભુ, એની પરિણતિ જે અનુભૂતિ એ દ્રવ્ય વસ્તુ અને એના અનંતા ગુણો અને એને અનુસરીને અનુભવ થવો. સમ્યગ્દર્શન ને સમ્યગ્જ્ઞાનરૂપી અનુભૂતિ થવી, એ અનુભૂતિથી રાગનો પુદ્ગલમય પરિણામ ભાવ ભિન્ન છે. આહાહાહા !

હવે આ ક્યાં લોકોને જાવું. હેં ? પ્રભુ મારગ જુદો છે. એ ભવના અંતના ભવના ભવ, રાગ તો ભવ સ્વરૂપ છે-રાગ તો ભવ સ્વરૂપ છે. ચાહે તો શુભરાગ હો, સમજાય છે કાંઈ ? ચાહે તો દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ પૂજાનો ભાવ હો, ચાહે તો દેવગુરુશાસ્ત્રની ભક્તિનો ભાવ હો પણ એ રાગ છે તે સંસાર છે એ ભગવાન આત્માની ચીજ નહિ. કેમકે ભગવાન આત્મા તો મુક્તસ્વરૂપ છે, મુક્તસ્વરૂપનો રાગ ન હોય. આહાહાહા ! ઝીણી વાતું ઘણી ભાઈ.

એ રાગ પુદ્ગલ પરિણામમય હોવાથી ભાષા દેખો. એકકોર રાગ આત્માની પર્યાય છે એમ કહે, એ એનામાં પરિણમન થાય છે તેવું જ્ઞાન કરાવવા, પણ જ્યારે દ્રવ્ય સ્વભાવનું વર્ણન અહીં હોય, ત્યારે તે પુદ્ગલ પરિણામમય રાગ ભગવાન અરિહંતદેવ પંચપરમેષ્ઠિ કે ગુરુ એના પ્રત્યેની ભક્તિનો ભાવ રાગ છે. એ રાગ પુદ્ગલ પરિણામમય હોવાથી જડની સાથે તેનું અભેદપણું છે એમ કહે છે. સમજાણું કાંઈ ? પુદ્ગલ પરિણામમય ક્રીધાં ને ? પુદ્ગલવાળોય નહિ, પુદ્ગલ પરિણામમય. અરે એને વાત એના તત્ત્વની સાંભળી નથી. અંદર કોણ છે પ્રભુ અંદર. સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ સત્ શાશ્વત જ્ઞાનાનંદ આદિ અનંત ગુણનો પિંડ પ્રભુ, એનો જે અનુભવ થવો, એની સન્મુખ થઈને, નિમિત્ત અને રાગ ને પર્યાયથી વિમુખ થઈને, વસ્તુ આવી છે પ્રભુ, ઝીણી પડે પણ માર્ગ તો આ છે. આહાહા !

નિમિત્ત સંયોગી ચીજ દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્ર એના પ્રત્યેનો રાગ એ નિમિત્ત ઉપરથી લક્ષ ઉઠાવી, રાગ ઉપરથી (લક્ષ) ઉઠાવી અને રાગને જાણનારી જ્ઞાનની પર્યાય વર્તમાન છે તેનાથી દૈષ્ટિ ઉઠાવી અને ચૈતન્યસ્વભાવ ચૈતન્ય ચિંતામણિ પ્રભુ એના તરફની દૈષ્ટિ કરવી, જે પર્યાયની દૈષ્ટિ રાગ ઉપર ને પર ઉપર છે, તે પર્યાયને અંતરમાં ભગવાનના દર્શનમાં લઈ જવી. દર્શનીય જે અવલોકનીય છે તેમાં લઈ જવી, બહારની ચીજ દર્શનીય ને અવલોકનીય નથી. ખરેખર ભગવાન આત્મા એક સમયમાં અનંત અનંત ગુણો ભિન્ન ભિન્ન જાતના, એ બધાને દેખવાલાયક તો એ ચીજ છે, અવલોકન કરવા લાયક એ ચીજ છે, એ ચીજને દર્શનીય કરીને અવલોકન કર્યું, ત્યારે પર્યાયમાં અનુભૂતિ થઈ, ત્યારે પર્યાયમાં આનંદની દશા થઈ. પર્યાયમાં, પર્યાય એટલે અવસ્થા એમાં અનંતા ગુણની જેટલી સંખ્યા છે. તેટલી પર્યાયની વ્યક્તતા અંશની વ્યક્તતા પ્રગટ થઈ, તેને અહીંયા અનુભૂતિ કહે છે. આવી અનુભૂતિથી એ રાગના પરિણામ પુદ્ગલ

પરિણામમય એ અનુભૂતિમય ભગવાન આત્માથી ભિન્ન છે. આહાહાહા ! આવો મારગ છે.
 (શ્રોતા:- બહુ સુંદર) એવું છે. વસ્તુ એ આ વાસ્તુ આને કહીએ. રાગના પુદ્ગલના પરિણામ જાણીને, આ તો અપ્રશસ્ત રાગ છે બહારનો તો, એક ફેરી રાત્રે, નહોતું કહ્યું રામજીભાઈએ બહુ કહ્યું 'તું લૂગડાં પહેરવા, ન્હાવું, ધોવું, આવું કરવું એ બધું પાપ છે. હેં ? (શ્રોતા:- ખાવું પીવું એ પાપ) ખાવાપીવાનો ભાવ એ પાપ, સંસારને માટે સંસારી તો પોતે શરીરના પોષણ માટે ખાય છે. એ સવારમાં ન્હાવું કપડા ધોવા ને ધોયેલા સરખા પહેરવા એને બધો ભાવ પાપ છે. આહાહા ! એ તો ભિન્ન ચીજ છે, પણ દેવગુરુ ને શાસ્ત્રની ભક્તિનો ભાવ એ પ્રીતિરૂપ રાગ, એનાથી મને લાભ થશે એવી માન્યતા તો મિથ્યાત્વ છે. એ પુદ્ગલમય પરિણામ, પ્રભુના એ નહિ એ ચૈતન્ય ભગવાનના એ પરિણામ નહિ, કેમકે ચૈતન્યમાં અનંતા અનંતા અનંતા ગુણો ભરેલા છે. છતાં કોઈ એક ગુણ વિકાર કરે, પરિણમે એવો કોઈ ગુણ નથી. અનંતા અનંતા અનંતનો પાર નથી, પ્રભુ તારા ગુણની સંખ્યાનો એટલા અનંતા અનંતા અનંતા અનંતા અનંતને અનંતથી ગુણે અનંતી વાર ગુણે તોય પાર નહિ એટલા ગુણો તોય પણ એ ગુણનો અંત નથી. એટલા ગુણમાંયલો કોઈ ગુણ વિકાર કરે કે રાગ કરે એવો કોઈ ગુણ નથી. આહાહાહા ! સમજાય છે કાંઈ ? એ બધા ગુણો નિર્મળ છે, તેથી નિર્મળ પર્યાયને કરે એમ કહેવું એ પણ વ્યવહાર છે. એ પર્યાય પર્યાયને કરે નિર્મળને એનું નામ યથાર્થ છે. બહુ ઝીણી વાત બાપુ. વીતરાગ માર્ગ ત્રિલોકનાથ જિનેશ્વરદેવ સર્વજ્ઞપ્રભુ એનો કોઈ પંથ જગતથી નિરાળો છે. કેટલાંક બાહ્યથી ધર્મ માને દયા, દાન આદિથી, તો કેટલાંક ભક્તિથી ધર્મ માને દેવગુરુશાસ્ત્રથી બધી એક જાત છે. આહાહા !

એ આંહી કહે છે આ શબ્દમાં તો ઘણું ભર્યું છે. “પ્રીતિરૂપ રાગ” જેને ભગવાન આનંદનો નાથ, એનો પ્રેમ જેને નથી તેને પરના ઉપર પ્રેમ છે, એ પ્રેમનો જે રાગ છે, તે દુઃખરૂપ છે. ચાહે તો દેવગુરુશાસ્ત્રની ભક્તિનો રાગ એ પણ દુઃખરૂપ છે. એ પ્રીતિરૂપ રાગ છે, પણ છે ખરો, અસ્તિત્વ છે, આત્મામાં નથી માટે નથી, એમ નહિ. આહાહા ! આત્મામાં કોઈ ગુણથી નથી માટે નથી, એમ નહિ પ્રીતિરૂપ રાગ છે, રાગ છે તે. આહાહા ! રાગનો વિકલ્પ સૂક્ષ્મ છે પ્રભુ તારી પર્યાયમાં રાગ થાય છે, છે પણ એ છે એ પુદ્ગલના પરિણામ છે એમ કહે છે, એ તારી પર્યાય નહિ. તારી પર્યાય અનંત ગુણમાંથી કોઈ ગુણ રાગ કરે એવો ગુણ નથી પછી પર્યાય તારી ક્યાંથી આવી ? એમ કહે છે. આહાહાહા !

ભગવાન આત્મા અનંત ગુણનો સાગર. શ્રીમદ્માંય આવ્યુંને “મૂળ મારગ સાંભળો જિનનો રે કરી વૃત્તિ અખંડ સન્મુખ” વૃત્તિ નામ પરિણતિ વર્તમાન જે એની છે, તેને અખંડ દ્રવ્ય ઉપર વૃત્તિ કરી દે, મૂળ માર્ગ વીતરાગનો આ છે અનાદિ સનાતન, કરી વૃત્તિ નામ પરિણતિ જે વર્તમાન છે તેને અખંડ દ્રવ્ય ઉપર દૈષ્ટિ કરી દે તો રાગના પરિણામ પુદ્ગલમય છે તે ભિન્ન પડી જશે. એનોય અર્થ સમજતાં નથી એને એમ કે આ ભક્તિ કરવી, આ ગુરુની ભક્તિ કરવી થઈ જશે ધર્મ, ધૂળેય નહિ થાય. આહાહા ! સમજાણું કાંઈ ? ધૂળેય નહિ થાય એટલે શું કીધું ? એને પુણ્યાનુબંધી પુણ્યેય નહિ બંધાય. કેમકે એ રાગથી લાભ થાય એમ માને એ તો મિથ્યાત્વ છે અને મિથ્યાત્વમાં તો પુણ્યાનુબંધી પુણ્યેય નથી, ત્યાં તો પાપાનુબંધી પુણ્ય છે. છે પુણ્ય રાગ

છે એ, પણ મને એનાથી લાભ થશે એવો જે મિથ્યાત્વનો મહાતીવ્ર પાપ, એ પાપના પોષણમાં જે રાગનું પુણ્ય છે એ તો પાપાનુબંધી પુણ્ય છે. હીરાભાઈ નથી આવ્યા ? નથી આવ્યા. સમજાણું કાંઈ ?

“પ્રીતિરૂપ રાગ છે” પ્રીતિરૂપ રાગ છે, છે તે બધોય જીવને નથી. અસંખ્ય પ્રકારના રાગ છે. રાગના ઘણાં પ્રકાર છે, કોઈ ગુણ ગુણી ભેદનો રાગ, કોઈ દેવગુરુશાસ્ત્રની ભક્તિનો રાગ, કોઈ દયાનો રાગ, કોઈ સત્ય બોલવાનો રાગ, કોઈ શરીરથી બ્રહ્મચર્ય પાળવાનો રાગ, એવા રાગના ઘણાં પ્રકાર છે. એ બધોય જીવને નથી, જેટલા પ્રકાર રાગના અસંખ્ય હો એ બધોય ભગવાન આત્મામાં નથી. કારણકે તે પુદ્ગલદ્રવ્યના પરિણામમય હોવાથી એ તો પુદ્ગલદ્રવ્યની પર્યાય છે કહે છે. આહાહાહા !

પાછું એવું ય લીધું છે એક ઠેકાણે, કે કર્મની પર્યાય થાય છે એ કોઈ ગુણ નથી તે ત્યાં થાય છે, પર્યાયમાં થાય છે એમ લખ્યું છે ચિદ્વિલાસમાં. રાગ જે થાય છે એ પુદ્ગલકર્મની પર્યાય થાય છે, કર્મની પર્યાય, કર્મની પર્યાય થાય છે. એ કોઈ પુદ્ગલમાં ગુણ નથી કે જેથી કરીને (એ) પર્યાય થાય પર્યાય સ્વતંત્ર થાય છે. આરે આવી વાતું હવે. આહાહાહા !

અહીંયા કહે છે, એ પુદ્ગલદ્રવ્ય એટલે જડ પદાર્થ છે તેનો ગુણ છે, વિકાર થવાને લાયક એમાં વિકાર પરિણામ (પોતાથી) થાય છે. અહીંયા તો ગુણ નથી એને એમ સિદ્ધ કરવું છે પાછું. શું કીધું ઈ સમજાણું ? કર્મની પર્યાયમાં જે રાગ થાય છે, તો એ દ્રવ્યમાં કોઈ એવો ગુણ નથી કે કર્મની પર્યાયરૂપે થાય. પર્યાયનો જ એવો સ્વભાવ છે એનો. પંડિતજી ! ઝીણી વાત છે ભાઈ. જેમ આત્મદ્રવ્યમાં કોઈ એવો ગુણ નથી કે વિકાર થાય, એમ પુદ્ગલમાં કોઈ ગુણ નથી કે કર્મરૂપી પર્યાય થાય. ઝીણી વાત છે બાપુ.

આ કાંઈ મારગ અને આ સમજ્યા વિના મરી જવાના છે ૮૪ ના અવતારમાં ગોથા ખાઈને ઢોરમાં. એક તો વાણીયા નવરા નથી ધંધા આડે પાપના આખો દિ' ધંધા બાવીશ કલાક બાયડી ને છોકરા એકલું પાપ, ધર્મ તો નથી પણ પુણ્યેય નથી ત્યાં તો. આંહી તો કહે છે કે પુણ્યના પરિણામ કદાચિત્ થયા શુભરાગ, તો એ પુદ્ગલ પરિણામમય છે, પુદ્ગલનાં પરિણામ છે. આંહી તો એમ સિદ્ધ કરવું છે કે પુદ્ગલ છે એ દ્રવ્ય છે, એના ગુણ છે તો એ ગુણમાં પુદ્ગલનો કોઈ ગુણ નથી કે કર્મરૂપી પર્યાય થાય. પર્યાયનો જ એવો સ્વભાવ છે તે કર્મરૂપે થાય છે. ભાઈ ! એય વજુભાઈ ! શું સમજાણું ? આ પર્યાયની અવસ્થા છે. જેમ ભગવાન આત્મામાં કોઈ ગુણ એવો નથી કે રાગ થાય, વિકૃત થાય, એવો કોઈ ગુણ નથી, પર્યાયમાં થાય છે. એમ પુદ્ગલમાં કોઈ એવો ગુણ નથી કે કર્મરૂપી પર્યાય થાય, પર્યાય કોઈ ગુણની હોય ને ? ના એ તો કર્મની પર્યાય પર્યાયમાં પર્યાયથી થાય છે. એમ આંહી પુદ્ગલ પરિણામમય રાગને કહ્યા, તો પુદ્ગલમાં કોઈ એવો ગુણ નથી કે રાગની પર્યાય થાય. પણ રાગની પર્યાય પુદ્ગલની પર્યાયમાં સ્વતંત્ર થાય છે, તેથી તેને પુદ્ગલ પરિણામમય કહેવામાં આવ્યા છે. આવી વાત છે. કહો હસમુખભાઈ ! આ તો નિવૃત્તિ લઈને બરોબર અભ્યાસ કરે તો બેસે એવું છે, બાકી તો ધંધા આદિની મજૂરીયું કરીને મરી ગયા બધાં ભવ હારીને ક્યાંક ઢોરમાં હાલ્યા જશે કેટલાક તો, પશુ થાશે ઘણાં. આહાહાહા ! અરેરે !

આંહી તો રાગ થાય છે, કહે છે એને પોતાનો માને તો એ મિથ્યાદૃષ્ટિ એ મરીને તિર્યંચમાં કે નિગોદમાં જશે. તેથી એ પુદ્ગલમય પરિણામ હોવાથી પોતાની અનુભૂતિથી ભિન્ન છે. આત્મ દ્રવ્યથી ભિન્ન છે એમ ન કહ્યું, આત્મદ્રવ્યથી ભિન્ન છે પણ એ ભિન્નનું ભાન ક્યારે થાય ? કે એ અનુભૂતિ કરે ત્યારે આત્મા આનંદનો નાથ પ્રભુ છે, એનું સમ્યગ્દર્શન કરે, એનું સમ્યક્ અનુભવ કરે, ત્યારે તે દ્રવ્યમાં નથી, એમ અનુભૂતિમાં નથી, ત્યારે એને ખ્યાલ આવે. આહાહા ! આવી વાતું છે.

વીતરાગનો માર્ગ, સર્વજ્ઞદેવ ત્રિલોકનાથ પરમેશ્વર એનો પંથ કોઈ દુનિયાથી નિરાળો છે એટલે કે તારો પંથ, તારો મોક્ષનો પંથ જ કોઈ અલૌકિક છે. હજી તો બહારના શરીરનો પ્રેમ, સ્ત્રી, કુટુંબ, ધંધાના પ્રેમ એ તો મહાપાપ. શરીરની સુંદરતાને દેખીને વિસ્મય લાગે, એ પણ મહાપાપ. આ તો જડની પર્યાય છે માટી હાડકાં એમ રાગની પર્યાય પણ આંહી તો પુદ્ગલ પરિણામમય ક્રીધી છે. આ પર્યાય થવામાં તો એનામાં ગુણ છે, આ પર્યાય થવામાં પ્રદેશત્વ નામનો ગુણ આકૃતિ થવામાં છે પુદ્ગલમાં, પણ કર્મની પર્યાય થવામાં કોઈ ગુણ નથી છતાં તે પર્યાયમાં વિકૃતરૂપી કર્મની અવસ્થા થાય, હવે આંહી તો કર્મની અવસ્થામાં પણ આપણે તો આંહી રાગની અવસ્થા સિદ્ધ કરવી છે, તો કર્મના પરમાણુ છે એમાં કોઈ ગુણ એવો નથી કે રાગરૂપે થાય, છતાં એ પર્યાયમાં રાગરૂપે થવાનો પુદ્ગલનો પર્યાયનો સ્વભાવ છે. આહાહા ! આવી વાતું છે.

એ અનુભૂતિથી ભિન્ન છે, ભગવાન આત્મા અનંત અનંત ગુણની ચમત્કારિક ચીજ જે છે, એનો અનુભવ એને અનુસરીને નિર્મળ પર્યાયનું થવું, ભગવાન આત્માને અનુસરીને સમ્યગ્દર્શનની પર્યાયનું થવું, એને અનુસરીને સ્વરૂપના આચરણરૂપ સ્થિરતા થવી, એ ત્રણેયને અહીંયા અનુભૂતિ કહે છે. અનુભૂતિ જેને થઈ, એને મોક્ષનો સુખનો પંથ આવ્યો. સુખના પંથે દોરાણો એ. સમજાણું કાંઈ ? એ સિવાય તો દુઃખના પંથે દોરાયેલા છે જગતો. આહાહા !

રાગ ને પુણ્ય પાપના ભાવને ૭૭ ગાથામાં તો એમે ચ કહ્યું, પ્રવચનસાર, કાલ વળી એક આવ્યો 'તોને શુભભાવ-શુભભાવ હવે સાંભળને હવે કીધું, આ પાપના ભાવ છે બાયડી છોકરા કુટુંબ ધંધાના એ બધા અશુભભાવ એ શુભ અને અશુભ બેયમાં ફેર માને જરીયે, શુભ અને અશુભમાં બેયમાં વિશેષતા માને, એકરૂપ છે એમ ન માને અને વિશેષ ફેર છે એમ માને, પ્રવચનસાર ૭૭ ગાથા ભગવાન કુંદકુંદાચાર્ય કહે છે, હિંડતિ ઘોર સંસાર મોહ સછન્નો-મોહ સછન્નો એટલે ? એ મિથ્યાત્વથી ઢંકાઈ ગયેલો આત્મા, ઘોર સંસારમાં રખડશે, હિંડતિ. ભાઈ મારગ વીતરાગનો છે આ ૭૭ ગાથામાં એને કહ્યું 'તું કાલે આવ્યો 'તો ને એક દાદીવાળો, એ બધા માળા... એને કાંઈ ખાવું હશે મને કહે ગોચરી કરું કાંઈ ખવરાવશો ? મેં કીધું મારું કામ છે ? અહીંયા તો આ ઉપદેશનું છે એ સિવાય બાકી દુનિયામાં તમારું શું થાય એનું આંહી અમારે શું કામ છે. એને એમ કે કાંઈ કહે ભલામણ કરે. અહીંયા એ વાત ક્યાં. આંહી તો હજારો માણસ આવે છે ઘણી જાતના. આહાહા !

આંહી તો કહે છે કે સંસારના જેટલાં કામ છે એ બધા પાપમય છે. સવારથી ઉઠીને ન્હાવું ને ધોવું, ખાવું ને રહા પીવી ને ભેગા બધા બેસારીને રાજી રાજી આજ આ ખાધું ને આ પીધું

ને બધું એકલું પાપ, એમાં પણ કહે છે કે કોઈ વખતે શુભભાવ આવે, દયા, દાન, વ્રત, આદિનો પણ એ પ્રીતિરૂપ રાગ તો પુદ્ગલ પરિણામ, પ્રભુ તારી જાત નહિ, તારી જાત હોય તો જુદી પડે નહિ જુદી પડે તે તારી નહિ, ને તારી હોય તે જુદી પડે નહિ. એ રાગના પરિણામ જો તારા હોય તો જુદા પડે નહિ, એના જ્ઞાન દર્શન આનંદના પરિણામ એ જુદા ન પડે, કારણકે એ તો એના ગુણની પરિણતિ છે. શું કહ્યું ઈ ? જે આત્માના ગુણ છે જ્ઞાન દર્શન આદિ અનંત એનાં જે પરિણામ છે એ કોઈ જુદા ન પડે એ તો અભેદ છે અને રાગાદિ પરિણામ તે જુદા પડી જાય છે, સિદ્ધમાં રહેતા નથી. કેવળજ્ઞાનમાં રહેતા નથી, અરે અનુભૂતિમાં રહેતા નથી, આંહી તો એમ કહે છે. સમજાણું કાંઈ ? આહાહાહા !

ભગવાન આત્મા આઠ વર્ષની બાલિકા પણ જ્યારે અનુભવ કરે. આત્મા છે ને ? આ તો હાડકા છે એ ક્યાં આત્મા, આ તો જડ છે. આત્મા જે અંદર છે, અનંત અનંત ગુણનો ચમત્કારિક પદાર્થ એના સ્વરૂપના આશ્રયે જ્યાં જાય છે અંદર, ત્યારે એને અનુભૂતિ થાય છે, એ અનુભૂતિથી બાળક કે આઠ વર્ષની બાળકી હોય, એ અંદર જાણે છે કે આ મારી અનુભૂતિથી રાગ ભિન્ન છે એટલું સમ્યક્દર્શન ને અનુભૂતિનું માહાત્મ્ય છે. આહાહા ! સમજાણું કાંઈ ?

એ અનુભૂતિથી ભિન્ન છે, પર્યાયથી ભિન્ન છે એમ કીધું, દ્રવ્ય ગુણથી ભિન્ન એમ ન કીધું. શું કીધું ઈ ? જે રાગ છે એ અનુભૂતિથી ભિન્ન છે. કારણકે દ્રવ્યગુણથી ભિન્ન છે, પણ દ્રવ્યગુણથી ભિન્ન છે એવું ભાન થયા વિના દ્રવ્યગુણથી ભિન્ન એને ક્યાં ખબર છે ? સમજાય છે કાંઈ ? ભગવાન આત્મા નિજ સ્વરૂપમાં વાસ કરે છે, ત્યારે તેને અનુભૂતિ થાય છે. રાગમાં વાસ કરે છે ત્યારે તેને મિથ્યાત્વ ને ભ્રમણા ઉત્પન્ન થાય છે. અહીંયા એમ કહે છે, કે એ અનુભૂતિથી ભિન્ન છે. દ્રવ્ય ગુણથી ભિન્ન છે એમ ન કહ્યું. દ્રવ્ય એટલે વસ્તુ ને એના અનંતગુણો છે એનાથી ભિન્ન ન કીધું કેમ ? છે તો એનાથી ભિન્ન પણ એનું ભાન થયા વિના ભિન્ન છે એમ જાણ્યું કોણે ? લોજીકથી વાત સમજવી પડશે ને એને, ન્યાયથી. આહાહા ! સમજાણું કાંઈ ? ભિન્ન છે એ નવ થયો નવ.

હવે દશમો બોલ “જે અપ્રીતિરૂપ દ્વેષ છે તે બધોય જીવને નથી” અંદરમાં જે અણગમો ઉત્પન્ન થાય વીંછી કરડે, સર્પ કરડે, નિંદા થાય, લોકો એને પસંદ ન કરે, માન ન આપે, ત્યારે એને અપ્રીતિ એટલે અંદર દ્વેષનો અંશ આવે, એ અપ્રીતિ છે એ, અપ્રીતિરૂપ દ્વેષ છે, છે ? છે. આંહી તો સત્ય વસ્તુ છે, છન્નસ્થ છે, સત્ય આ છે એમ સ્થાપે ત્યાં પણ રાગનો અંશ આવે છે, એમ કહે છે, પણ એ અનુભૂતિથી ભિન્ન છે. આ નથી આ ખોટું છે, છન્નસ્થને હોં, કેવળીને તો કાંઈ નહિ, તો ત્યાં પણ એને દ્વેષનો એટલો અંશ આવે છે.

(શ્રોતા:- બીજા ધર્મો ખોટા છે એમ કહેવું એ દ્વેષ છે.) હૈં ? એ અંદરમાં રાગી છે, છન્નસ્થ છે એમ કીધું માટે તેને એટલો અંશ આવે છે, છતાં એ વસ્તુથી ભિન્ન છે. કેવળીને તો વીતરાગતા છે, એને તો દિવ્યધ્વનિમાં ગમે તે આવે એ તો સ્વતંત્ર છે. પણ છન્નસ્થ છે, કર્તાકર્મમાં આવે છે ભાઈ ! છેલ્લો અધિકાર જયચંદ પંડિતે ભાવાર્થ લખ્યો છે, એમાં આવે છે આ “કે જ્ઞાનીને પણ સત્યનો જે રાગ હજી રાગ છે ને ?” સત્યનું સ્થાપન કરતાં પણ તેને રાગનો અંશ આવે છે, છતાંય એ રાગનો અંશ અનુભૂતિથી ભિન્ન છે. એટલે જ્ઞાનીને પણ જ્ઞાનના અનુભવથી રાગ

ત્યાં આવે પણ છે ભિન્ન એમ આ છન્નસ્થ છે ને રાગી છે ને, રાગ છે ને એની દશામાં એમ તેથી કહ્યું ને, જ્યાં સુધી રાગ છે, ત્યાં સુધી એને અભેદ-દૃષ્ટિ કરાવે છે.

આવ્યું છે ને સાતમી ગાથામાં- સાતમી ગાથામાં પરદ્રવ્યને દેખવું એને લઈને રાગ નથી. પણ રાગી પ્રાણી છે માટે ભેદથી રાગ થાય છે. આત્મા દર્શનજ્ઞાનમય ચારિત્રમય છે એમ ભેદ કરે તો રાગી છે માટે રાગ થાય છે. ભેદ કરવો એ રાગનું કારણ નથી, ભેદ તો જ્ઞાની સર્વજ્ઞ બધું જાણે છે. પણ આ આનંદ છે, જ્ઞાન છે એમ ભેદ કરવો એ રાગી પ્રાણી છે માટે એને રાગ થાય છે. ભેદ કરતાં રાગી છે માટે રાગ થાય છે. ભેદ કરતાં રાગ થાય તો તો સર્વજ્ઞ પણ ભેદને અને બધાને જાણે છે. સમજાણું કાંઈ ? આહાહા ! આવી વાત છે. ભેદ, નીચે છન્નસ્થ છે એ ભેદ કરવા જાય છે, કે આ દર્શન ને જ્ઞાનને ચારિત્ર તો રાગી છે માટે એને રાગ થાય છે, માટે તેને જ્યાં સુધી અભેદપણું પૂર્ણ ન થાય, ત્યાં સુધી ભેદનો નિષેધ કર્યો છે. આવી વાતું છે. આહાહા ! ઝીણી વાત બાપુ. મારગડા એવા ઝીણા છે. આહાહાહા !

“અપ્રીતિરૂપ દ્વેષ છે તે બધોય જીવને નથી” ત્યારે દ્વેષ જડને છે ? હા, કઈ અપેક્ષાએ ? કે એના અનંતગુણમાં કોઈ દ્વેષપણે થાય એવો કોઈ ગુણ નથી, એથી તે દ્વેષનાં પરિણામ તેમાં રહેતા નથી, એના હોય તો કાયમ રહે, એના નથી માટે તે પુદ્ગલદ્રવ્યના પરિણામમય છે, કોને ? એ દ્વેષનો અંશ, અપ્રીતિરૂપ દ્વેષ તે જીવને નથી, કોને ? કે અનુભૂતિ કરે એને. છે ? કારણકે તે પુદ્ગલદ્રવ્યના પરિણામમય હોવાથી એકકોર એમ કહે કે પુણ્ય ને પાપ ને મિથ્યાત્વ એ જીવનાં પરિણામ છે. એક બાજુ એમ કહે કે દ્વેષ આદિનાં પરિણામ એ પુદ્ગલ પરિણામ, એ કઈ અપેક્ષાએ, ઓલા જીવના પરિણામ છે તો એ એની જીવની પર્યાયમાં થાય છે, પરને લઈને નહિ, પરમાં નહિ એટલું જણાવવા (કહ્યું). હવે જ્યારે અહીંયા આત્માના અનુભવને જણાવવો છે, આત્માના દ્રવ્યગુણની શુદ્ધતાને જણાવવું છે ત્યારે એ શુદ્ધતાના આશ્રયે જે અનુભૂતિ થાય તેનાથી તે દ્વેષના પરિણામ ભિન્ન છે, માટે તેને પુદ્ગલ પરિણામ કહેવામાં આવ્યા છે. આહાહાહા !

એક બાજુ એમ કહેવાય કે, સમ્યદૃષ્ટિને, જ્ઞાનીને, ગણધર પણ છે એને જેટલે અંશે રાગ આવે છે, એટલે અંશે પરિણમન એનું છે, અને એનો એ કર્તા છે. કર્તા એટલે ? કરવા લાયક એમ નહિ, પરિણમે છે તેટલો કર્તા છે અને જેટલો પરિણમે છે એટલો એ ભોક્તા છે. આવી વાણી વીતરાગની. એક બાજુ કહે કે એ પુદ્ગલનાં પરિણામ છે અને એક બાજુ કહે કે ગણધર જેવા ચાર જ્ઞાનના ઘણી, ચૌદ પૂર્વ અને ચાર જ્ઞાન અંતર્મૂહૂર્તમાં જેને પ્રગટ થાય છે એને પણ એ રાગના પરિણામ, એ પરિણમન એનું છે, એ કર્તા એનો છે, એ પુદ્ગલના નહિ. નયમાં આવ્યું ને ? ભોક્તા છે પણ એટલો દુઃખી કહો તો દુઃખ છે. આ ભગવાન આત્મા અતીન્દ્રિય આનંદને અનુભવે છે એની સાથે જરી રાગ થાય છે તેના દુઃખને પણ અનુભવે છે. આંહી કહે કે પુદ્ગલના પરિણામ છે એનો અનુભવ જીવને હોય ? બાપુ કઈ અપેક્ષા છે ? એ પુદ્ગલના પરિણામ અનુભૂતિથી ભિન્ન, જેમ દ્રવ્યસ્વભાવ અને ગુણમાં કાંઈ નથી. તેમ તેનો અનુભવ કરવાથી પણ તે રાગ ને દ્વેષ તેનામાં નથી. કેટલી અપેક્ષાઓ પડે, જ્ઞાનની ગંભીરતા છે પ્રભુ એ તો જ્ઞાનની ગહનતા છે એ, એ આંહી કહે છે.

ગણધર પણ જ્યારે સત્ને રચે અને અસત્યનો નિષેધ કરે ત્યારે પણ અંશ તો આવે અંદર, છતાં એ અનુભૂતિની અપેક્ષાએ એ દ્રવ્યગુણમાં નથી, તેથી તેનો અનુભવ થતાં તેનામાં નથી. સમજાણું કાંઈ ? તેમ દ્વેષની પુદ્ગલની પર્યાય એના દ્રવ્યગુણમાં કોઈ એવો ગુણ નથી, કે દ્વેષરૂપી પરિણામ થાય પુદ્ગલમાં-પણ અહીં જેમ પર્યાયમાં વિકૃત થાય છે તેમ એની પર્યાયમાં કર્મની પર્યાય એ વિકૃત થાય છે. પર્યાયનો એ સ્વભાવ છે. કોઈ દ્રવ્યગુણનો નથી. હવે આવું બધું ક્યારે યાદ રાખવું અને આખો દિ 'ધંધા ને પાણી પાપના. આહાહા ! કાપડના ધંધાવાળા કાપડ ફેરવે આમ ને આમ ને આમ એકલા પાપના પોટલા સંકેલે ને પહોળા કરે ને ફલાણું ને ઢીંકણુ આ સાતમ આઠમ હોય ને ? રાજી રાજી થતા હોય, પાપ છે એકલું. આહાહા ! આંહી તો પ્રભુ એમ કહે છે કે એ પાપ છે ખરું, પણ જે પોતાના માને છે એમાં એને એનાં છે, પણ જે અનુભવ કરીને પરના માને એ એનાં નથી. આવી વાતું છે. આવો જૈન ધર્મ હશે ? અત્યાર સુધી તો ભાઈ અમે દયા પાળવી વ્રત કરવા ભક્તિ પૂજા, આ બધા ચાકળા હસમુખભાઈના હશે ? હૈં ? એના છે ને ? આ ચાકળા આટલા બધા ક્યાંથી આવી ગયા કીધું ? આ વચનામૃતના ચાકળા છે. આહાહા !

અમૃતસાગર ભગવાન આત્મા જેનું કદી મૃત્યુ નથી એટલે જીવતી જ્યોત છે. જેની ચૈતન્યધાતુ, જેમાં પરિણતિ નથી, એવી ચૈતન્યધાતુ છે. એવા ચૈતન્યધાતુનો અનુભવ કરતા બહારથી બધા તરફથી ખસીને એ ચૈતન્ય, ચૈતન્ય-ચૈતન્યધાતુ ચૈતન્ય જેણે ધારી રાખ્યું છે. ચૈતન્ય સ્વભાવ જેણે ધારી રાખ્યો છે, એવા ચૈતન્યના અનુભવમાં, અનુભૂતિથી તે પુદ્ગલનાં દ્વેષનાં પરિણામ તે ભિન્ન છે, એને ભિન્ન છે. જે માને મારા એનાથી એ ભિન્ન નથી. સમજાણું કાંઈ ? મારા કરીને માને છે ને મને એનાથી લાભ થાય, એમ માનનારને પુદ્ગલનાં પરિણામ નથી, એ એના છે, પર્યાયમાં એના મિથ્યાદૃષ્ટિનાં. આહાહા ! સમજાણું કાંઈ ?

આવો ઉપદેશ હવે. એય હિંમતભાઈ ! અરે ભાઈ ચોર્યાસીના અવતાર કરી કરીને ઠડ નીકળી ગયો સાંભળ્યું નથી એણે. આ બધા અબજોપતિ ને કરોડોપતિ બધા દુઃખી બિચારા છે. ભિખારા છે ભિખારા માગે છે. આ દયો, આ લાવો ને આ લાવો અનંત અનંત આનંદગુણનો ઘણી પ્રભુ એની માગણી નથી એને. જેમાં અનંતી લક્ષ્મી પડી છે પ્રભુમાં, આ તો ભિખારા મને તો બે કરોડ મળે ને પાંચ કરોડ મળે ને ધૂળ કરોડ મળે, રાજી રાજી પૈસા પેદા કરતાં હોય એમાં વધી જાય દસ લાખમાં વીસ લાખ મળી જાય કે તો કહે લાપસી કરો આજ. શેના ? મિથ્યાત્વના આંધણ છે ત્યાં.

આંહી પ્રભુ એમ કહે છે, પ્રભુ કહે સંતો કહે એ બધી એક જ વાત છે ને ? અપ્રીતિરૂપ દ્વેષ પરિણામ પ્રભુ જે દ્રવ્ય ને ગુણનો અનુભવ કરે એના એ નથી નટુભાઈ. આહાહા ! સમજાણું કાંઈ આ ? આવી વાતું છે. પ્રભુ ચૈતન્ય દ્રવ્ય અને એનાં અનંતા ગુણોની ભિન્નતા અનેક પ્રકારની ચમત્કારિક ચીજ, એની સન્મુખ થઈને અનુભવે, રાગ ને નિમિત્તથી વિમુખ થઈને, એની અનુભૂતિની અપેક્ષાએ એ પુદ્ગલ પરિણામ જડનાં છે. એમ ભિન્નતા (થતા) અનુભવમાં ભેગા આવ્યા નહિ, સમજાણું કાંઈ ? અનુભવમાં તો અનંતા ગુણની નિર્મળ પર્યાય આવી, સમ્યઞ્ચરણમાં અનંતા ગુણની નિર્મળ પર્યાય પ્રગટ થઈ પણ એ રાગ પ્રગટ થયો નહિ એમાં. આહાહાહા !

આવો મારગ વીતરાગનો, ત્રણલોકના નાથ સીમંધરપ્રભુ મહાવિદેહમાં બિરાજે છે. એમણે કહેલું આ બધું છે. કુંદકુંદાર્યાર્ય ત્યાં ગયા 'તા આઠ દિ' રહ્યા 'તા. (ત્યાંથી) આવીને આ કહ્યું, પ્રભુનો આ સંદેશ છે, ત્રણલોકના નાથ સીમંધર પરમાત્મા સીમમ્+ધર પોતાની મર્યાદામાં રહેનારા છે એ, અતીન્દ્રિય આનંદ આદિમાં રહેનારા પ્રભુ છે, રાગમાં આવતા નથી, જતાં નથી, એવા પરમાત્મા એમનો આ હુકમ છે, એમની આ આજ્ઞા છે. કે જેણે ભગવાન આત્મા ને એના ગુણોને અનુસરીને જે અનુભવ થાય તે જીવને રાગ અને દ્વેષના અંશો પુદ્ગલના છે. કેમકે અનુભવમાં ભેગાં આવ્યા નહિ. શશીભાઈ ! આમ છે, શશી ચંદ્રની કળા ઉઘડી આ એમ કહે છે, એને પછી અંધકાર એનો ન હોય. ભગવાન છે. અરેરે ! એણે દરકાર કરી નથી અનંતકાળથી. જે કરવા જેવું છે એનું કર્યું નથી ને નહિ કરવા જેવા કરીને હેરાન થઈને મરી ગયો છે. એ આવ્યું 'તું ને ઓલામાં કળશ-૨૮ કળશમાં આત્માને મરણતુલ્ય કરી નાખ્યો છે, મારી નાખ્યો છે, કહે છે મરણતુલ્ય કરી નાખ્યો છે. જાગતી જ્યોત અનંત ગુણના સત્તાના સ્વભાવનું સામર્થ્ય પ્રભુ પોતે એને આ રાગ કરું ને પુણ્ય કરું ને પાપ કરું ને આ કરું ને આ કરું તો મને એમ કર્તા થઈને ચૈતન્યજ્યોત જ્ઞાતાદેષ્ટાને મરણતુલ્ય કરી નાખ્યો છે.

(શ્રોતા:- આપે તો ભિન્ન કરીને બતાવ્યો છે ને ?) ભગવાન છે ને પ્રભુ તું ભાઈ ! આ કાંઈ કોઈ પક્ષની વાત નથી આ, આ તો વસ્તુનું સ્વરૂપ જ છે ને પ્રભુ, જૈન ધર્મ કોઈ પક્ષ નથી એ તો વસ્તુ એવી છે જિનસ્વરૂપ જ પ્રભુ છે, એને અનુસરીને જે દશા થાય એ જિનસ્વરૂપી અનુભૂતિ છે. એ અનુભૂતિમાં રાગાદિ આવતો નથી, માટે તે પુદ્ગલનાં કહેવામાં આવ્યા છે, ભાષા તો સાદી છે પણ ભાવ તો કાંઈક (અલૌકિક છે). આહાહા ! હૈં ? અનુભૂતિથી ભિન્ન છે.

(અગિયારમો બોલ):- “જે યથાર્થ તત્ત્વની અપ્રતિપત્તિરૂપ (અપ્રાપ્તિરૂપ) મોહ છે- આ મોહ લીધો હવે મિથ્યાત્વ, યથાર્થ તત્ત્વની અપ્રતિ, અપ્રાપ્તિ ભગવાન આત્માની પ્રાપ્તિ છે એની અપ્રાપ્તિ. શેમાં ? મિથ્યાત્વભાવમાં, મિથ્યાશ્રદ્ધામાં સ્વરૂપની અપ્રાપ્તિ છે, એવો જે મિથ્યાત્વભાવ. “જે યથાર્થ તત્ત્વની અપ્રતિપતિ અપ્રાપ્તિ મોહ, મિથ્યાત્વ તે બધોય જીવને નથી”. કેમ કે જીવના સ્વભાવમાં કોઈ મિથ્યાત્વ થવું એવી કોઈ શક્તિ નથી એ પર્યાયમાં ઉભું કરેલું પરને લક્ષે એવો જે મોહ એ જીવ(ના) દ્રવ્ય ગુણમાં નથી. કોને ? કે જીવગુણની પર્યાયનો અનુભવ કરે તેને. આમ તો ધારી રાખે કે આ મારું નથી ને એવું તો અગિયાર અંગનું જ્ઞાન તો અનંત વાર થયું છે. આહાહાહા !

વાહ ! આ તત્ત્વ તો જુઓ. તે બધોય જીવને નથી, કારણકે પુદ્ગલદ્રવ્યના પરિણામમય હોવાથી, મિથ્યાત્વ છે તે પુદ્ગલદ્રવ્યના પરિણામ છે, કેમકે કોઈ આત્માનો(એવો) ગુણ નથી કે મિથ્યાત્વરૂપે થાય, એવો કોઈ ગુણ નથી. ખરેખર તો પુદ્ગલમાંય એવો કોઈ ગુણ નથી કે કર્મની અવસ્થારૂપ થાય. આ બેય પર્યાયમાં છે. ગજબ વાત છે પ્રભુનો મારગ તીર્થંકર સર્વજ્ઞનો. ઓહો ! અલૌકિક મારગ છે. જિનેશ્વરદેવ અનંત તીર્થંકરો થઈ ગયા, વર્તમાનમાં બિરાજે છે, અનંત થશે એની બધાની કથની આ છે. “એક હોય ત્રણકાળમાં પરમાર્થનો પંથ” એ મિથ્યાત્વભાવ જીવના નથી. કેમકે પુદ્ગલદ્રવ્યનાં પરિણામમય હોવાથી એતો પુદ્ગલની સાથે અભેદ છે, જીવની સાથે અભેદ નથી. આહાહા ! અનુભૂતિથી ભિન્ન છે. મિથ્યાત્વનો ભાવ

આત્માનો અનુભવ કરે ત્યારે ભેગો આવતો નથી, અત્યારે તો સમ્યગ્દર્શનની વાત છે માટે તે મિથ્યાત્વભાવ, ભાવ હોં, એ આત્માનો નથી. અનુભૂતિથી ભિન્ન રહે છે માટે. વિશેષ કહેશે.

(શ્રોતા:- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ)